

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๖

พาล-บัณฑิต-การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

เราทำงานเพื่อโลกอยู่ตลอดเวลาจะไม่ให้คิดได้อย่างไร เราทุกข์ยากลำบากทุกวันนี้เพราะเกี่ยวกับโลกนั่นเอง โดยลำพังเราอยู่ไหนเราก็ออยู่ได้ไม่ได้คุณนะ วันหนึ่งไม่ได้เจอใครไม่อยู่กับใครเราสบาย ทรงแต่ธาตุแต่ชั้นของเจ้าของ ไม่มีอะไรมาเพิ่มเติมให้เป็นน้ำหนักกดถ่วงกันมันก็สบาย ได้ยินเสียงรถหรือ ๆ หวี ๆ เข้ามาอย่างนี้อยากโดดเข้าป่าเข้ารก ก็เราไม่ได้หวังเอาอะไรกับใคร พูดให้เต็มหัวใจว่ามันพอเสียหายทุกอย่างแล้ว พิจารณาเสียจนพอ นั้นละธรรมท่านว่าพอ

โลกมันหาเมืองพอเมื่อไร ยิ่งหัวใจนี้เต็มไปด้วยความหิวความโหย เอาอะไรมาทับมันเท่าไรก็ยิ่งแสดงฤทธิ์ขึ้นเต็มฤทธิ์เต็มเดชของมัน ถ้าพูดถึงเรื่องหัวใจ..เหมือนกันหัวใจคนทุกข์คนจนหัวใจคนโง่ตามหลักสมมุตินิยม ไม่ได้มีความรุนแรง ไม่ได้เป็นพิษเป็นภัย ไม่ได้โลกมาก โกรธมาก หลงมาก ยิ่งกว่าหัวใจที่สำคัญตนว่ามั่งว่ามี ว่ารู้ว่าฉลาด ว่ายศถาบรรดาศักดิ์ใหญ่ นี่ความสำคัญตอนนี้มันสร้างพิษสร้างภัยขึ้นมาทำลายคนอื่น

เราอย่าไปเข้าใจว่าคนที่มีความสมบัตินะ ๆ เขาจะมีความโลภน้อยลงไป คนมีความรู้มากก็เลสน้อยลงไป ความโลภ ความโกรธ ความหลงน้อยลงไป อย่าไปเข้าใจอย่างนั้น ผิดร้อยทั้งร้อยทีเดียว มีมากเท่าไรนั่นแหละตัวโลกมากยิ่งเพิ่มตะพืดตะพื่อ ความโลภมันมีเมืองพอเมื่อไร นั่นให้คิดดูซิ เสริมเท่าไรยิ่งมีกำลังตะพืดตะพื่อขึ้นไป ฉะนั้นเราจึงพูดให้เต็มปากตามหลักความจริงเลยว่า มั่งมีเท่าไรยิ่งตัวโลกมาก คือโลภจนกระทั่งตายโน่น วันตายก็จะมีผลด้อยอนเลย ผู้ไม่มีมันก็ไม่กระตือรือร้นพอที่จะดิ้นรนสู้วาย ทำความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่นมากมายเหมือนคนประเภทนี้ แล้วโลกก็สมมุตินิยมว่าพวกนี้ทำประโยชน์ให้โลกมากมาย มันทำอะไร มีแต่กดขี่บังคับบีบรัด ถ้าไม่มีธรรมแทรกในหัวใจเป็นอย่างนั้น

ถ้ามีธรรมแทรกในหัวใจและมีธรรมภายในใจ คำว่าแทรกกับมีนี่ต่างกัน แทรกมีเพียงเล็กน้อย มีในหัวใจนี้มากพอที่จะทำประโยชน์ให้โลกได้มากมาย ด้วยความรู้ความฉลาดของตน ด้วยยศถาบรรดาศักดิ์ของตน ด้วยสมบัติเงินทองข้าวของของตน ด้วยอุบายวิธีต่าง ๆ ตามสติปัญญาของตน โลกได้รับความร่มเย็นถ้ามีธรรมเข้าแทรกภายในใจและมีธรรมภายในใจ ยิ่งมีธรรมเต็มหัวใจด้วยแล้วจะไม่มีอะไรเสียหายให้แก่โลกเลย

แสดงออกกิริยาท่าทางใดเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่โลกทั้งหมด เพราะจิตนั้นทรงไว้แล้ว ซึ่งมหาคุณอันอุดมเอกอุ อยู่ที่หัวใจระอย่าเข้าใจว่าอยู่กับอะไร ความเสียหายก็ดี ความเจริญรุ่งเรืองอุดมสมบูรณ์สงบสุขก็ดีอยู่ที่หัวใจ ใจเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นมา นี่เราพูดเรื่องโลกเรื่องธรรมเทียบกันให้เข้าใจ

การวิ่งตามกิเลสนี้เมื่อไรจะทัน เราเคยเห็นไหมคนวิ่งตามความโลภ วิ่งตามความโกรธ ความหลง วิ่งตามราคะตัณหา มีรายไหนบ้างในสามแดนโลกธาตุนี้ว่า ข้าพขอแล้วเพราะการวิ่งตามกิเลสประเภทต่าง ๆ ไม่เคยมี มีแต่เพิ่มตะพืดตะพือ วิ่งเท่าไรก็ยิ่งเพิ่ม ๆ ๆ ขึ้นไปเท่านั้น ที่จะให้ลดหย่อนผ่อนผันลงมาเพราะการวิ่งตามกิเลส คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหาไม่มีหวัง ตายก็ตายทิ้งเปล่า ๆ นั่นแหละ นี่เราจะว่าเราฉลาดที่ตรงไหนเมื่อเป็นเช่นนั้น

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ให้พิษให้ร้ายต่อหัวใจของโลกแท้ ๆ เรายังไม่ได้เห็นโทษของมันเลย มีแต่เห็นคุณค่าของมันวิ่งตามมันโดยถ่ายเดียว หันหลังให้ศาสนาคือความจริง หันหน้าเข้าสู่ความจอมปลอม มันก็มีแต่พินแต่ไฟเผาผลาญอยู่ทั้งวันทั้งคืน เราจะไปปรารถนาอะไรมาเป็นความสุขความเจริญ ถ้าง่วงหัวใจยังตื่นอยู่กับอำนาจของกิเลสตัวหลอกลวงนี้แล้ว เราอย่าเข้าใจว่าเราจะมีความสุขความสบาย หวังเท่าไรก็ตายทิ้งเปล่า ๆ นั่นแหละ นี่คือหลักความจริง ไม่เช่นนั้นพระพุทธเจ้าไม่ได้สอนโลก

ถ้าพูดถึงเรื่องความเฉลียวฉลาดสามารถ ใครมีความฉลาดเทียมเท่าพระพุทธเจ้าในสามแดนโลกธาตุนี้..ไม่มี อุบายใดที่ทรงสั่งสอนไว้แล้วผิดที่ตรงไหน ที่ว่าผิดก็คือเรื่องของกิเลสมันค้านความจริงเท่านั้น มันไม่ได้ผิด แต่เป็นเรื่องของกิเลสค้านความจริงต่างหาก กิเลสตัวจอมปลอมต้องเป็นฝ่ายค้านเสมอ ฝ่ายที่จะเห็นตามไม่เคยมี เรื่องของกิเลสจึงเรียกว่าเป็นข้าศึกของธรรม

นั่นแหละพระพุทธเจ้าเห็นภัย ท่านเห็นอย่างนั้นเห็นประจักษ์พระทัย ภัยก็เห็นอย่างถึงใจ คุณก็เห็นอย่างถึงใจ สลัดออกได้หลุดพ้นโผล่ขึ้นมา ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ก็ผู้นี้แลผู้มีกำลังสามารถนำสัตว์โลกให้พ้นจากทุกข์ในวัฏสงสาร แม้อยู่ในครอบครัวก็มีความร่มเย็นเป็นสุข เพราะอาศัยธรรมโอสธเป็นเครื่องเยี่ยวยารักษาป้องกันตัว และครอบครัวสังคมต่าง ๆ ให้มีความสงบเย็นใจต่อกัน นอกจากต่อตัวเองแล้ว ผู้นี้เป็นผู้สามารถ นี่แหละฉลาดอย่างนี้ท่านจึงเรียกว่า ปณฺธิตานญจ

อเสวนา จ พาลานํ ก็หมายถึงความฉลาดฝ่ายตรงกันข้าม ฝ่ายมารของศาสนาที่ว่า อเสวนา จ พาลานํ อย่าคบคนพาลสันดานหยาบ คนใดที่มีความรู้ความเห็น ความประพฤติขัดแย้งต่อศาสนธรรม ขัดแย้งต่อหลักความจริง จะมีความรู้มากน้อยขนาดไหน ก็คือมีพิษมีภัยมากขนาดนั้นต่อศาสนธรรม เป็นมารของศาสนธรรม เมื่อคบกับ

ใครก็เป็นมารของผู้นั้น เพราะฉะนั้นท่านจึงห้ามไม่ให้คบคนประเภทนี้ นั่นหมายถึงพาลภายนอก

พาลภายในก็อยู่ในหัวใจของเราแต่ละราย ๆ นี้ มันคิดขึ้นมาในวันหนึ่ง ๆ เวลาหนึ่ง ๆ มันคิดเรื่องอะไร คิดแต่เรื่องพาลทั้งนั้น เรื่องทำลายเจ้าของ เรื่องทำลายศาสนธรรม ที่เจ้าของกำลังอุตสาหะพยายามบำเพ็ญ และในความรู้สึกของเจ้าของที่ว่ากำลังบำเพ็ญอยู่นั้นแล ก็ถูกมารทำลายอยู่ตลอดเวลา นี้ พาลา ความเขลา..ท่านว่า แต่กิเลสจริง ๆ ไม่ได้เขลานะ มันทำให้เราเขลาต่างหาก ถ้ากิเลสเป็นตัวพาลตัวเขลาแล้วจะได้ครองโลกอย่างไรเล่า ผู้ใดเป็นผู้ฉลาดผู้หนึ่งเป็นหัวหน้า แม้อัตว์ สัตว์ฉลาดก็ได้เป็นหัวหน้า คนฉลาดก็เป็นหัวหน้าคน จนกระทั่งถึงทั่วประเทศอาศัยคนฉลาดเป็นผู้นำ กิเลสถ้าโง่แล้วมันจะนำสัตว์โลกให้เกิดแก่เจ็บตายกันมาตลอดจนปัจจุบันนี้ และต่อไปข้างหน้าเป็นอนันตกาลหาที่สุดไม่ได้มันได้อย่างไร

คำว่า พาล ๆ นั้น คนพาลก็คือว่าถูกกิเลสกล่อม ถูกกิเลสครอบงำ ถูกกิเลสปิดหู ปิดตา กิริยาอาการที่แสดงออกทุกแง่ทุกมุม เป็นไปแต่เรื่องความเป็นพิษเป็นภัยทั้งนั้น คนประเภทนั้นเรียกว่าคนพาล คือกิเลสมันฉลาดมันครอบหัวคนนั้นให้เป็นคนพาลไปได้ ให้เป็นข้าศึกต่อตัวเองแล้วก็ไปเป็นข้าศึกต่อส่วนรวมไป นั่นท่านว่าไม่ให้คบคนพาลประเภทนั้น

ที่นี้ความคิดของเราในวันหนึ่งเวลาหนึ่ง มันคิดเรื่องประเภทนี้มากเท่าไร ทั้ง ๆ ที่เราก็นักบวชนักปฏิบัติอยู่เช่นนี้แล ขณะที่คิดเป็นอรรถเป็นธรรมเพื่อจะแก้จะถอดถอนกิเลสอันมีสักเท่าไร ถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้ว ๕% ก็ไม่ได้ใน ๑๐๐% นี่ชั้นตะเกียกตะกาย ชั้นอุตสาหะพยายามของเราในชั้นเริ่มแรกเป็นอย่างนี้ แม้แต่ชั้นสมาธิก็ยังเป็นอย่างนี้ เราไม่กล่าวถึงชั้นมหาสติมหาปัญญา อันนั้นไม่กล่าว เพราะนั่นพลังของธรรมมีเต็ม เกือบว่าเต็มที่แล้ว ถึงขนาดที่ว่าอัตโนมัติ หมุนตัวไปแล้ว อันนั้นไม่ได้นับเข้ามาในวงนี้ นอกนั้นมีแต่เรื่องคนพาลหัวใจพาลทั้งนั้น ให้น้อมเข้ามาคิดแยกนอกแยกในชั้นปฏิบัติ ไม่อย่างนั้นจะเรียกว่าฉลาดได้อย่างไร

ธรรมสอนให้คนฉลาดไม่ได้สอนให้คนโง่ ต้องสอนให้เจ้าของฉลาดนี่สำคัญ ใครจะโง่จะฉลาดขนาดไหนก็ยังไม่เป็นสมบัติอันแท้จริงของเรา ต่อเมื่อความโง่หรือความฉลาดมีอยู่กับเรานั้น เราจึงจะได้รับผลทั้งดีทั้งชั่วตามความโง่ความฉลาดนั้น เฉพาะอย่างยิ่งความฉลาดผลิตขึ้นมาซิ ความฉลาดนี้แหละจะแก้ความโง่ของตัวเอง เพราะความถูกกล่อมของกิเลสได้ นี่ท่านว่าอย่าคบคนพาล

ให้ระมัดระวังความคิดความปรุงของเจ้าของ ในขณะหนึ่ง ๆ มันคิดได้อย่างคล่องตัว ลื่นไม่มีอะไรเสมอความรวดเร็วของจิตที่เป็นมารของศาสนา มันอยู่ภายในตัว

ของเรา เดินจงกรมอยู่มันก็เหยียบย่ำทำลายอยู่ตลอดเวลา เราอย่าเข้าใจว่าเราเดินจงกรมมารของเราไม่มี เราทำความเพียรและภาควุฒิใจในความเพียรของเจ้าของทั้ง ๆ ที่หาสติตั้งไม่ได้ ถูกกิเลสไปเหยียบย่ำทำลายแหลกหมด อย่างนั้นหรือความเพียรภาควุฒิใจกับสิ่งอย่างนั้นหรือ

นักปฏิบัติต้องคิดซิ ต้องฝืนไม่ฝืนไม่ได้ กำลังของกิเลสมากเราจะไปทำอ่อนแอ ท้อแท้เหลวไหลอยู่ตามประสีประสาอย่างนั้น ประสีประสาเป็นเรื่องของกิเลสเหยียบคนต่างหากนี่นาไม่ใช่เรื่องของธรรม ไม่ใช่เรื่องการประคองตนด้วยธรรมตามประสีประสา คำว่าประสีประสาคือคนโง่เง่าเต่าตุ่น ไม่มีทะเบียนบัญชีอะไรเป็นที่รับรองหรือยอมรับกันเลย แน่ะ นั่นละประสีประสา นั่นหรือจะเป็นสมบัติของพวกเรา ผู้ตั้งใจเพื่อความเฉลียวฉลาดด้วยอรรถด้วยธรรมของพระพุทธเจ้าเพราะการปฏิบัติของตน ต้องการตามประสีประสานั้นหรือ

ต้องฝืนชินนักปฏิบัติ ไม่ฝืนไม่รู้ ไม่ฝืนผ่านไปไม่ได้ ถึงขั้นฝืนต้องฝืน ถึงขั้นฟัดต้องฟัดต้องเหวี่ยงกันเต็มที่ได้มาตรฐาน เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เมื่อถึงวาระที่ควรจะตะลุมบอนกันแล้วเป็นอย่างนั้นในหลักธรรมชาติของการประพฤติปฏิบัติ เอ้า ดำเนินไปทำนั่นหลายจะเห็นเองรู้เอง ขอให้ความมุ่งมั่นเรื่องของมรรคผลนิพพาน เรื่องอรรถเรื่องธรรมให้เต็มหัวใจเถอะ ความมุ่งมั่นนี้แหละเป็นแม่เหล็กดึงดูดความพากความเพียร ความอุตสาหะพยายาม ทุกข์ยากลำบากขนาดไหนก็บีน เพราะความมุ่งมั่นมีมาก

ขอให้ฟังทราบเสียว่า ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้านี้คือตลาดแห่งมรรคผลนิพพานโดยสมบูรณ์ ไม่มีอะไรบกพร่องเลยตั้งแต่กาลไหนกาลไรมา แต่ครั้งพุทธกาลกระเทือนพระทัยของพระพุทธเจ้า กระเทือนใจของสาวกจนถึงเป็นอรหัตตอรหันต์ประกาศธรรมสอนโลกกังวานไปทั่วสามแดนโลกธาตุ ล้วนแล้วแต่ธรรมออกเวที คนที่นับถือพระพุทธศาสนามีความเชื่อความเลื่อมใสหนักเข้ามากน้อยเพียงไร ก็หลุดไปพ้นไป ๆ นั่นละคือความมุ่งมั่น นั่นละทำนวัตตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน กังวานตั้งแต่สมัยโน้น

มาสมัยนี้มีแต่ตลาดแห่งกิเลสตัณหาอาสวะ ตลาดแห่งความซัวซัวเลวทรามเหลวไหลทุกสิ่งทุกอย่างเต็มหัวใจของสัตว์ จึงแสดงออกมาแต่เรื่องที่จะเป็นพินเป็นไฟเผาผลนกัน เพราะเหตุไร เพราะไม่ได้หันหน้าเข้าสู่ศาสนาอันเป็นตลาดแห่งมรรคผลนิพพานอันเป็นตลาดแห่งความสุขความเจริญ ความเย็นใจ ความแนใจ ความมีหลักมีเกณฑ์ภายในตัวเองตลอดถึงหน้าที่การงาน

การดำเนินทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าฆราวาสไม่ว่าพระ ดำเนินไปด้วยหลักด้วยเกณฑ์การครองชีพก็แน่นอนมั่นคงไม่เดือดร้อนวุ่นวาย ไม่กระทบกระเทือนผู้หนึ่งผู้ใด ยิ่ง

เป็นทางดำเนินของพระด้วยแล้ว มีแต่การฆ่ากิเลสซึ่งเป็นตัวเสียดจัญไร เป็นข้าศึกของใจและของศาสนธรรม ที่จะเกิดขึ้นและมีอยู่ภายในใจนี้เท่านั้นไม่มีอย่างอื่น นั่นละ ท่านว่าตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน ล้ำสมัยที่ไหน ธรรมของพระพุทธเจ้า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว ๆ อ่านไปในบทใดคัมภีร์ใดเหมือนกับพระพุทธเจ้าทรงซื้บออยู่ตลอดเวลา นั่นละที่ว่าเป็นศาสดาแทนเราตถาคต ดูเอาในหนังสือนะ ฟังให้ถึงใจอ่านให้ถึงใจนะ เป็นอย่างนั้นจริง ๆ

ดั่งที่ท่านตรัสกับพระอานนท์ ธรรมและวินัยที่เราตถาคตบัญญัติไว้แล้วหรือสั่งสอนไว้แล้วนี้แล จะเป็นศาสดาแทนเราเมื่อเราผ่านไปแล้ว คือหมายความว่าเราตายแล้ว ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นชื่อว่าบูชาเราตถาคต นั้น ผลจากการปฏิบัติในอัมมานุธรรมปฏิบัติปันโนนี้ก็คือว่า ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเราตถาคต เห็นที่ตรงไหนเห็นธรรม ถ้าไม่เห็นตามหลักธรรมที่สอนไว้ นั้น ให้ดำเนินตามหลักธรรมคือสวากขาตธรรม ให้แน่วแน่ต่อการปฏิบัติของตน และให้ถูกต้องตามหลักธรรมนั้นเถิด ชื่อว่าตามเสด็จพระพุทธเจ้าทุกกระยะ หรือบูชาพระองค์ท่านอยู่ตลอดเวลา สุดท้ายก็ถึงองค์จริงของท่าน คือองค์ไหน คำว่าศาสดาคือองค์ไหน พระรูปพระโฉมเป็นเรื่องธาตุเรื่องขันธ์ ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ นี้เป็นเรือนร่างของศาสดาแท้ ศาสดาองค์เอกได้แก่พระจิตที่บริสุทธิ์พุทธโธเป็นดวงที่ประเสริฐไม่มีอันใดเสมอเหมือนเลย นั้นแหละพุทธะแท้

การปฏิบัติตามหลักความจริงที่ทรงสั่งสอนไว้ ไม่ให้ผิดเพี้ยนจากหลักความจริงนี้ นั่นแลคือการก้าวเดินตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นสวด ๆ ร้อง ๆ อยู่อย่างนี้ตลอดมา เป็นแต่เพียงว่าคนผู้ถือศาสนาไม่ได้สนใจเท่าที่ควร และไม่ได้สนใจเท่านั้น จึงไม่ปรากฏผลขึ้นมาให้ตัวเองได้ภาคภูมิใจบ้างแม้เล็กน้อย การให้ทานก็สักแต่ทำให้ทานไป ได้ยินปุ๋ยตายายบอกว่าให้ทานได้บุญก็ทำไป เพราะไม่ได้ถึงใจ แม้ที่สุดการภาวนา เช่นอย่างนักปฏิบัติของเรา นี้ นักบวชของเรา นี้ แทนที่จะถึงงานนี้เป็นสาระสำคัญ ก็เกลไถลไปเรื่องงานนอกงานนา งานโลกงานสงสาร งานกิเลสตัณหาไปเสีย จะเอาธรรมมาจากไหน พิจารณาซิ

ตลาดมรรคผลนิพพาน คำว่าตลาดมรรคผลนิพพาน ก็คืออัมมานุธรรมปฏิบัติปันโน นี้ละตลาด ปฏิบัติตามนี้ตามคำสอนนี้ ผลจะปรากฏขึ้นมาโดยลำดับลำดับ ชนิตไหนมีหมด นับตั้งแต่กัลยาณปุณฺณขึ้นไปถึงโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคา อนาคตมรรค อนาคตผลหลุดพ้นไปเลย ไม่นอกเหนือไปจากศาสนธรรมที่ว่ามัชฌิมา ๆ นี้เลย พอเหมาะพอสมอยู่ตลอดเวลา ควรแก่ผู้ปฏิบัติธรรมในลักษณะของอัมมานุธรรมปฏิบัติปันโนอยู่เสมอไป

หลักธรรมท่านในสังฆคุณก็ประกาศกังวานอยู่ในหัวใจของเราทุกวันนี้ไม่ใช่เธอ
ได้สวดอยู่ไม่ใช่เธอว่า สุปฏิปันโน อสุปฏิปันโน ญาเยปฏิปันโน สามิจิปฏิปันโน นี่แล
ผู้ทรงมรรคผลนิพพาน ท่านก็บอกอยู่แล้ว ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรง ก็ตรงหลักธรรมหลัก
วินัยนั่นเอง ญาเย ปฏิบัติเพื่อความรู้จริงเห็นจริง ไม่ได้แบบรู้ปลอมเห็นปลอมนี้ รู้ปลอม
เห็นปลอมเคยรู้เคยเห็นมาแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร นอกจากเป็นโทษโดยถ่ายเดียว
เท่านั้น สามิจิ ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติด้วยความราบรื่นสม่ำเสมอเป็นที่ภาคภูมิใจ
ใจตัวเอง เมื่อตัวเองก็ภาคภูมิใจในการปฏิบัติของตนเอง คนอื่นเขามีหุ้ตามีหัวใจ
ทำไมเขาจะไม่ทราบว่ามีใครปฏิบัติดี น่ากราบไหว้บูชาเคารพนับถือ เขาก็ต้องรู้เหมือนกัน

ยทิท จตตาริ ปุริสสุคานิ อฏฐุ ปุริสปุคฺคลา คู่แห่งบุรุษ ๔ คือบุคคลทั้งแปด
ท่านแยกเป็นบุคคลาธิษฐานต่างหาก จะได้แก่คู่ ๔ บุรุษ ๔ ที่ไหนมา ก็ตัวของเรานี้เอง
ตัวของหญิงของชายผู้ สุปฏิ อสุ ญาเย สามิจิ นี้และจะเป็นที่ไหนไป คู่แห่งบุรุษ ๔ ก็คือคู่
แห่งธรรม มรรค ๔ ผล ๔ นั่นเอง ผู้ใดเป็นผู้ครองก็ผู้นั้น เป็นผู้หญิงครองก็ผู้นั้น ผู้ชาย
ครองก็ผู้นั้น ครองด้วยการปฏิบัติถูกต้องของตน จะไม่มีหญิงชายที่ไหนแปลกปลอมมา
ฉวยเอามรรคผลนิพพานอันเป็นคู่แห่งบุรุษ ๔ บุคคล ๘ จำพวกนี้ไป ก็คือผู้ปฏิบัตินั้น
แหละ

ท่านแยกประเภทออกไป ถ้าพูดเป็นคู่เป็น ๔ คู่แห่งธรรม มรรคผล โสตาปัตติ
มรรค โสตาปัตติผล เป็นคู่หนึ่ง สกิทาคามรรค สกิทาคาผล เป็นคู่หนึ่ง เนาะ ๒ คู่แล้ว
อนาคามีมรรค อนาคามีผล ก็คู่หนึ่ง เป็น ๓ คู่แล้ว อรหัตมรรค อรหัตผล คู่หนึ่ง เป็น
๔ คู่แล้ว ใครจะบรรลุในธรรมที่กล่าวมานี้ก็ดำเนินมรรค มันก็ต้องเป็นคู่ชี่ เมื่อผล
ปรากฏขึ้นมาก็รับกัน ๆ ๆ เพราะเหตุกับผลเดินไปตามร่องรอยอันเดียวกัน เหตุเป็นที่
เกิดของผลจนกระทั่งถึงอรหัตผล

ใครจะเป็นคนครอง ก็คือผู้ปฏิบัตินี้แล อยู่ไหน อยู่ในวงของสวากขาตธรรมที่
ตรัสไว้ชอบนี้ ไม่นอกเหนือจากนี้ ความมั่นใจลงได้มีในจุดนี้แล้ว การปฏิบัติก็ให้ตามจุด
นี้แล้วไม่ต้องสงสัย อกาลโก นั่นท่านบอกแล้ว ธรรมไม่เคยมีกาลไม่เคยมีสมัย ไม่มีกาล
โน้นไม่มีสมัยนี้ ว่าทางโน้นธรรมดีทางนี้ธรรมชั่ว สมัยโน้นธรรมประเสริฐ สมัยนี้ธรรม
เลวทราม ไม่เคยมี ประเสริฐตลอด เต็มบาทเต็มเต็งทุกอย่าง โสตาปัตติมรรค โสตา
ปัตติผล จนกระทั่งอรหัตมรรค อรหัตผล อยู่ในวงของสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว
นี้ และอยู่ในวงของ สุปฏิปันโน อสุ ญาเย สามิจิปฏิปันโน นี้ทั้งนั้น ไม่นอกเหนือไปจาก
นี้ ให้เน้นหนักลงไปตรงนี้

การประพฤติปฏิบัติธรรมอย่าตื่นข่าวกับใคร พุทฺธ ธรรม สรรณ คจฺฉามิ ได้สละ
ชีวิตกับท่านแล้ว เราไม่ได้สละชีวิตกับชาวบ้านชาวเมืองชี้หุมราชี้หมาแหย่งที่ไหนพอว่า

เป็น สรณิ คจฺฉามิ หรือหลงอะไร ตื่นเงาตื่นปากที่มีกิเลส ปากสกปรก ปากพระพุทธเจ้าเป็นปากสะอาดเพราะใจสะอาด แสดงออกมาถูกต้องทุกแง่ทุกมุม ไม่มีผิดมีเพี้ยน แม้นิดหนึ่งเลย เพราะทรงรู้ทรงเห็นทุกอย่างแล้วจึงนำมาสอนโลก จะเอาอะไรมาผิด

เมื่อเห็นแล้วถึงค่อยพูด ฟังได้ยินแล้วพูด ทุกสิ่งทุกอย่างได้เห็นประจักษ์แล้วนำมาพูดจะผิดที่ตรงไหน แม้แต่เราตาฝ้า ๆ ฟาง ๆ ด้วยตาเนื้อนี้ไปเห็นอะไรแล้ว ยังชัดเจนยังประจักษ์ตัวเองหายสงสัยได้ ทำไมตาญาณซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดแหลมคมยิ่งกว่านี้จะไม่ชัดยิ่งกว่านี้ไปอีกร้อยเท่าพันทวีเล่า นี่ได้กล่าวถึงเรื่องพาลเรื่องบัณฑิต บัณฑิตคือผู้ฉลาด ฉลาดโดยธรรม ไม่ใช่ฉลาดแบบโลก ๆ นั้นฉลาดแบบคนพาล ได้พูดให้ฟังแล้วให้พยายามระมัดระวังกำจัดสิ่งเหล่านี้

นี่เวลามีมาก ๆ มันเหลวมันไหลเข้าไปละนะ ผมอกจะแตกแล้วนะอย่าว่าไม่บอกพูดอยู่เสมอ เวลามีมาก ๆ มันดีเมื่อไร มันกดถ่วงกันลงไป ๆ ไม่มีเจตนาก็ตาม หนักต้องเป็นหนัก ผิดต้องเป็นผิดอยู่นั้นแหละ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจตนาหรือไม่เจตนา ผู้มาก็ให้ตั้งอกตั้งใจศึกษาด้วยดี อย่ามาเร็ว ๆ ร้อน ๆ เด่น ๆ ดำน ๆ กัดขวางหมู่เพื่อนอยู่เฉย ๆ ให้ดู ตามีให้ดู ข้อวัตรปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติของหมู่ของเพื่อนครูบาอาจารย์ ท่านทำอย่างไร ภูมิให้ฟัง ฟังแล้วนำไปคิดเพื่ออรรถเพื่อธรรม สมกับคนที่มาศึกษามาอบรม ถึงจะเกิดประโยชน์ ไร้เพียงเศษเฉย ๆ นี่ใครก็ทำได้ ไร้ผมโกนก็ได้นี้ โจนจนกระทั่งเอาทั้งหนังออกยังเหลือแต่กะโหลกศีรษะก็ได้ แต่มันไม่เป็นมรรคเป็นผลนะซิ ถ้าไม่มีการปฏิบัติ ไม่มีความสนใจ

อันนี้เป็นเทศประกาศให้เขารู้ว่านี่คือเทศนักบวช เราเองก็รู้ว่าเราเป็นนักบวชได้ปล่อยวางมาหมดแล้วสิ่งเหล่านั้น แต่จิตใจเป็นยังงั้นมันบวชด้วยไหม กิเลสที่อยู่ภายในจิตใจนั้นมันบวชด้วยไหม มันปล่อยวางไหม มันไม่ได้ปล่อยนะ ต้องได้ต่อสู้กันอีกทีหนึ่ง ต้องบวชมันอีกทีหนึ่ง ข้ามันอีกทีหนึ่งถึงจะได้ อันนี้เป็นเพียงเทศเป็นเครื่องประกาศให้โลกทั้งหลายได้รู้ ว่านี่คือเทศแห่งนักบวช เทศไม่มีอิจฉาพยาบาล อาฆาตจองเวรผู้ใด เป็นเทศที่ร่มเย็น เป็นเทศที่ไว้วางใจได้ เป็นเทศที่สงบ เป็นเทศที่เย็นใจ นั่นประกาศไปอย่างนั้น

แต่ที่นี้เราเย็นใจไหม เราเป็นเทศนั้นแล้วเราเย็นใจไหม ถ้าไม่ฆ่ากิเลสออกได้เมื่อไรใจก็หาความเย็นไม่ได้ นั่นนะตรงนั้นนะ ต้องข้ามันตรงนั้นซิ เราสละทุกสิ่งทุกอย่างจากทางโลกทางสงสารออกมาบวช มันสละแต่กาย หัวใจไม่สละ คว่าโน้นคว้านี้ทั้งอดีตอนาคต คว่าลมคว้าน้ำแล้ง จริงไม่จริงมันคว้าน้ำไปหมด แล้วจะเอาอะไรมาเกิดผลเกิดประโยชน์ จะเอาอะไรมาเป็นมรรคเป็นผล ก็มีแต่กิเลสมาทำงานอยู่บนหัวใจของพระผู้ประพฤติปฏิบัติศาสนา ผู้จะกำจัดกิเลสเสียเองแล้วทำใจว่าจะกำจัดกิเลส มีแต่ความคิด

อยู่เฉย ๆ ว่าจะกำจัด แต่ผู้มันกำจัดเรา คิดหรือไม่คิดมันก็กำจัดเราอยู่ตลอดเวลา ทำลายอยู่ตลอดเวลา เราทราบไหมนี่

ถ้าอยากจะทำทราบก็เอา ข้อวัตรปฏิบัติ เฉพาะอย่างยิ่งคือการภาวนาพิจารณาค้นคว้า ถึงระยะที่ค้นคว้า ถึงกาลที่ค้นคว้า ค้นคว้างไป ค้นลงไป ถึงเวลาที่บีบบังคับ กิเลสให้เข้าสู่จุดรวม ทะล่อมเข้ามาสู่สมาธิให้มันสงบ เมื่อกิเลสสงบ ความฟุ้งซ่านสงบ จิตก็เป็นสมาธิ จิตก็สงบเท่านั้นแหละ เอาให้ได้ตอนนี้ก็ดี ทำอะไรทำให้จริงให้จริงอย่า หละ ๆ หละ ๆ ความหละ ๆ หละ ๆ ไม่ใช่เรื่องของธรรม ทำทุกสิ่งทุกอย่างให้มีความตั้งใจ มีความตั้งอกตั้งใจ ทำอย่างแข็งแรงอย่างเอาจริงเอาจัง เหมือนกับว่าเรามุ่งผลต่อสิ่งนั้นจริง ๆ อย่างนั้นถึงจะเกิดประโยชน์

อย่ามาทำหละ ๆ หละ ๆ เก้ง ๆ ก้าง ๆ มันขวางหูขวางตา เทวทัตมันเข้ามาเหยียบย่ำทำลายอยู่ในหัวใจเรา เรายังไม่ทราบ กิเลสมันนั่นนะเป็นมารของเรา มันขวางหูขวางตาเพื่อนไปได้หมดนั่นแหละ ขึ้นชื่อว่ากิเลสมันไม่เคยร้องไม่เคยทำให้ใครดี มีแต่เป็นพิษเป็นภัย น้อยก็ตามมากก็ตาม จึงไม่เป็นที่ควรนอนใจกับมันได้

สติปัญญาไม่ว่าอะไรให้พิจารณา เอาให้เห็นดูซิว่า จิตดวงนี้ที่เคยโง่เขลาเบาปัญญา ไม่นึกไม่คิดไม่ฝันเลยว่ารู้อะไรสิ่งนั้นสิ่งนี้ เพราะมีแต่รู้เฉย ๆ รู้ก็รู้แบบกิเลสบังคับขับไล่ไป กิเลสถือบังเหียนเขี่ยมันตีไปตลอดเวลา ไม่ใช่เป็นความรู้ที่จะออกนอกอำนาจของกิเลส แต่เป็นความรู้ที่ถูกกิเลสขับไล่ ความรู้อันนี้เป็นอย่างนี้ มีอยู่กับหัวใจทุกคน เอาที่นี้ประพฤติปฏิบัติธรรมเข้าไปซิ ธรรมพระพุทธรเจ้าที่ว่ากังวานมาได้ ๒,๕๐๐ ปีนี้ กังวานในหัวใจของพระพุทธรเจ้า กังวานในหัวใจของสาวก ประกาศเป็นกระแสเสียงมาให้โลกทั้งหลายได้ทราบ แต่ธรรมยังไม่เคยกังวานในหัวใจเราละซิ มันถึงหาความสุขความสบาย หาความแปลกประหลาด หาความอัศจรรย์ไม่ได้ ความฉลาดไม่ทราบอยู่ที่ไหน ถ้างงธรรมได้เข้ากังวานในจิตใจแล้ว ความฉลาดจะแตกกระจายออกไป ๆ ไม่มี ความฉลาดใดจะเหนือจิตไปได้

จิตเป็นสิ่งที่พิสดารมากที่สุด ตานี้จะมองเห็นแต่เพียงรูปเพียงสีแสงเท่านั้นที่เป็นวิสัยของตา นอกจากนั้นไม่สามารถ มีวงจำกัดของมัน หูก็เหมือนกัน อยู่ในวิสัยที่จะฟังได้ด้วยหูที่ฟังได้เท่านั้น มากกว่านั้นก็มีเครื่องช่วยบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ จมูก ลิ้น กาย มีใช้ตามหน้าที่ ๆ ที่เรียกว่าเครื่องมือของใจ ก็ใช้ได้แค่นั้น ๆ แต่ตัวของใจเองไม่ต้องเอาตา หู จมูก ลิ้น กาย นี้มาใช้ แต่อาศัยธรรมเป็นเครื่องมือพิจารณาพิจารณาไป มันจะกังวานไปหมดสะเทือนไปหมด ความรู้ไม่เคยรู้ก็รู้ สิ่งไม่เคยเห็นก็เห็น พิศดารไม่มีอะไรเกินหัวใจ

เพราะฉะนั้นเวลาธรรมเข้าบรรจุในหัวใจ เต็มอรรถเต็มธรรมหรือเต็มจิตเต็มใจ ใจเป็นธรรม ธรรมเป็นใจแล้ว จึงไม่มีอะไรที่จะประมาณเรื่องความฉลาด ความรอบคอบรอบรู้ของจิต ความแปลกประหลาดและอัศจรรย์ของจิต ไม่มีอะไรจะเกินในโลกนี้ นี่ละสิ่งที่พิสดารมากแต่พิสดารไม่ได้ เพราะกิเลสบีบบังคับให้อยู่ในวงจำกัดของมัน ที่นี้เวลาธรรมเข้าเบิกเข้าทำลายวงจำกัดอันเป็นเรื่องของกิเลสนั้นก็ออกไปโดยลำดับ ๆ ความรู้นี้ก็จะกระจายกระแสนอกไป สว่างไสวออกไปเรื่อย ความไม่เคยรู้ก็รู้ ไม่เคยเห็นก็เห็น เรื่อยไป ตั้งแต่ขั้นรู้หยาบจนกระทั่งถึงขั้นละเอียดและละเอียดสุดคือพระนิพพาน

เมื่อจิตพุ่งทะลุไปหมดในสามแดนโลกธาตุนี้แล้ว ไม่มีอะไรมาติดมาข้องมาพันมาพันแล้ว ถ้ามหาทำไมนิพพาน จะว่ารู้กว้างรู้แค่มันก็ครอบไปหมดแล้วในสามแดนโลกธาตุนี้ นั่นจึงเรียกว่ารู้ อะไรเป็นผู้รู้ ก็ใจดวงนี้แหละ ดวงที่เคยถูกครอบงำเพราะอำนาจของกิเลสอยู่นี้แล เวลาปราบกิเลสออกเสียทั้งหมด ธรรมได้เข้าครองใจเต็มที่แล้ว โลกวิทู ที่เราเคยอ่านในตำรับตำรา จะประกาศกังวานขึ้นที่ใจดวงนี้ อ้อ โลกวิทูเป็นอย่างนี้เชียวหรือ นั่น แต่ก่อนไม่เคยคาดเคยฝันว่าจิตนี้จะรู้ขนาดนี้ จะได้เห็นขนาดนี้ จะได้ละขนาดนี้ จะได้แปลกประหลาดและอัศจรรย์ขนาดนี้ ได้เป็นแล้วหรือ ๆ เป็นเพราะอะไร ก็เป็นเพราะธรรม เพราะข้อปฏิบัติ ข้อปฏิบัติมาจากไหน มาจากสวากขาตธรรม มาจากศาสนธรรม แน่ มันก็ลงในนั้น

ที่นี้พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานนานปีเท่าไรและที่พระองค์มาแล้ว นับเป็นล้าน ๆ ก็ตามสงฆ์ที่ไหน เพราะธรรมชาตินี้ประกาศกังวานอยู่แล้วถึงพระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอันเดียวกันอย่างนี้ นี่ละผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเราตถาคต เห็นตรงจิตที่บริสุทธิ์เต็มที นั่น เรียกว่าเห็นพระพุทธเจ้าเต็มองค์ เมื่อเริ่มเห็นธรรมก็เริ่มเห็นพระพุทธเจ้าเรื่อยเข้าไป ๆ จนกระทั่งเห็นธรรมเต็มดวงใจ ใจเป็นธรรม ธรรมเป็นใจเต็มดวงแล้ว นั่นแหละคือศาสดาเต็มองค์ เห็นแล้ว ถ้ามหาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ที่ไหน ไม่ถาม

ตายแล้วจะไปเกิดที่ไหนไม่คิดให้เสียเวลา ความจริงเต็มหัวใจอยู่แล้วไปหาความปลอมอะไร ตะครุบเงาหาอะไร ตายแล้วจะไปเกิดที่ไหน ภาพหน้าชาติหน้ามีไหม ถ้ามหาอะไร เรื่องภพเรื่องชาติประกาศกังวานอยู่ในจิตนี้แล้ว ตั้งแต่ขั้นสมาธิละเอียดเข้าไปโดยลำดับ ๆ รู้เรื่องภพเรื่องชาติของตัวเองไปโดยลำดับ เชื่อของภพของชาติละเอียดเข้าไป เรียกว่ากิเลสละเอียดเข้าไป เชื่อของภพของชาติคือกิเลส ปัญญาก็ละเอียดเข้าไป ๆ ฟาดฟันกันขาดลงไป ๆ จนกระทั่ง เอ้า ขาดสะบัดออกหมดจากหัวใจแล้ว ดึงออกจากโลกสมมุติทั้งนี้ทั้ง ๆ ที่จิตก็อยู่กับร่างนี้แหละ แต่ดึงกันออกจากสมมุติอยู่ภายในนี้ กลายเป็นจิตที่บริสุทธิ์เป็นธรรมล้วน ๆ ขึ้นมา จะไปเกิดที่ไหนที่นี้ เชื่อมีมากน้อยก็เห็น

กันอยู่ ตัดกันอยู่ ฟันกันอยู่โดยลำดับลำดับ แม้จะไปเกิดพรหมโลกหรือสุทธาวาส ๕ ชั้น
ไม่มีเชื้อไปเกิดได้ยังไง ก็เห็นชัด ๆ อยู่ภายในจิตว่าได้ทำลายเชื้อหมดแล้ว ท่านว่า
สนุทญฺญโก ๆ สด ๆ ร้อน ๆ นานเมื่อไร

อยู่ที่หัวใจของผู้ปฏิบัติทุกรายไป อยู่ที่ตรงนี้ สนุทญฺญโก ผู้ปฏิบัติจะพึงรู้เองเห็น
เอง ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ ท่านผู้รู้ทั้งหลายรู้จำเพาะตน ใครกินใครคนนั้นก็อึดละ
ซี คนไม่กินจะหิวอยู่ทั้งโลกก็เป็นเรื่องของเขาหิวนี้ เราเป็นผู้กินเราเป็นผู้อึด เราไม่ได้
หิว รู้ชัด ๆ ภายในตัวเจ้าของนี้ เขาว่าความอึดไม่มีก็เพราะเขาหิว เราอึดเต็มตัวอยู่
แล้วหลงบ้าไปกับเขาอะไร ธรรมพระพุทธรเจ้าเป็นของจริงบรรจุเต็มหัวใจแล้ว ตื่นบ้าไป
กับโลกกิเลสตัณหาอาสวะ โลกมืดโลกบอดหาอะไรกัน แน่มันก็เท่านั้น นี่ละการปฏิบัติ

ผู้แนะนำสั่งสอนที่จะเพื่อพยุ่งจูงใจนี้หล้าปากนะทุกวันนี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย
ได้ตั้งอกตั้งใจ อย่างอนใจ การอยู่ด้วยกันเป็นของไม่แน่นอน มีการพลัดพรากผัน
แปรอยู่เสมอ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสมมุติ เมื่อเป็นสมมุติแล้วจะนอกเหนือไปจาก
กฎ อนิจจัง ทุกขัง อนตฺตา ได้ยังไง ต้องแปรสภาพไปอยู่เสมอ ในขณะที่เป็นกาลอัน
ควรอยู่นี้ให้พยายามตัดดวง อย่างอนใจ อย่างไรให้มุ่งต่อศาสดา มุ่งต่อความหลุดพ้น
เป็นหลักใหญ่ แล้วความเพียรจะได้ค่อยคืบคลานไปตาม ๆ นั้น ความอดุสสำหรับพยายาม
ก็จะเป็นไป

การอยู่ในโลกนี้เคยอยู่มาแล้ว ดูปัจจุบันธาตุชั้นอันนี้ก็แล้วกัน ใจดวงที่เป็นอยู่
ในวงของสมมุติ วงของกงจักรนี้เป็นยังไง วิเศษอะไรบ้าง วันหนึ่งคิดยิ่งกว่ากงจักร ได้
ความวิเศษอะไรจากความคิดเหล่านี้ เสียตายอะไร คิดเรื่องรูป เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น
เรื่องรส เครื่องสัมผัส เรื่องอดีตอนาคตที่เคยได้รู้ได้เห็นอะไร ๆ เอามาเป็นธรรมารมณ
ยุ่งอยู่แต่ภายในใจนี้วิเศษวิโสอะไร ที่นี้เราจะเปลี่ยนความคิดนี้ให้เป็นอรรถเป็นธรรม
เพื่อตัดฟันความคิดที่เป็นกงจักรนี้ออก ทำไมจึงถือว่าเป็นความลำบากลำบาก แล้วจะ
ก้าวออกได้ยังไง มันก็จะเป็นหมื่นขึ้นเขียงอยู่นั้นซิ จนได้เอามัดเอาพรว้าเขี่ยลงก็จะไม่ยอม
ลงนี้ เราไม่ใช่หมูนี้ ธรรมพระพุทธรเจ้ากระเทือนโลกอยู่เรื่อยมา ทำไมเราจึงจะไม่ตื่น

ที่ถึงใจก็ในธรรมท่านแสดงไว้ว่า โโก นุ หาส โกิมานนุโท? แหม ถึงใจมากนะ
สะเทือนใจมากเชียว นิจฺจํ ปชฺชลิเต สติ, อนุทธาเรน โอนุทธา, ปทีปํ น คเวสธ. “ก็
เมื่อโลกสันนิวาสนี้เต็มไปด้วยฟันด้วยไฟ เผาจนอยู่ทั้งวันทั้งคืนยืนเดินนั่งนอน หาเวลา
เย็นไม่ได้นี้ พวกท่านทั้งหลายหัวเราะรื่นเริงกันหาอะไร นั่นฟังซิ ทำไมจึงไม่เสาะแสวง
หาที่ฟัง ไปนอนใจอยู่อะไร ประมาทอยู่ทำไม ตื่นกันหาเรื่องอะไร” ถึงใจท่านพูดอะไร
ท่านผู้รู้จริงเห็นจริงนำมาพูด เหมือนกับว่าเอามรรคผลนิพพานมาเปิดให้เราดูต่อหน้า
ต่อตานี้ แล้วก็เอาไฟเอาไฟให้ดูอยู่ต่อหน้าต่อตา และให้เห็นทั้งโทษให้เห็นทั้งคุณ

ประจักษ์ ถ้าลงใจไม่ยอมรับแล้วก็หมดท่า เหมือนกับคนไข้ไม่มองหน้าหมอ ไม่รับยานั้นแหละ มีแต่ถ่านแต่ฟืนมาเผากันไปเกิดประโยชน์อะไร

นี่เราพยายามเพื่อทรงมรรคทรงผลทรงอรรถทรงธรรม ทำไมจะทรงแต่กิเลสตลอดไปอย่างนี้ หากความวิเศษอะไร เคยทรงมานานเท่าไรแล้ว กิเลสครอบห้วได้ประโยชน์อะไร จะแก้อกิเลสตัดหาอาสวะแต่ละอย่าง ๆ ทำไมสร้าง ความท้อแท้อ่อนแอแก่ตัวเอง อันเป็นเรื่องของกิเลสแท้ ๆ พาให้เป็นพาให้ทำ พาให้ขัดขวางการดำเนินที่ถูกต้องดีงามของตน เราต้องคิดเรื่องเหล่านี้ ระยะเวลาจะไม่ทราบ แต่ยังไงก็ให้ดำเนินตามที่แสดงนี้เถอะ จะค่อยทราบไปโดยลำดับในเรื่องกลมายาของกิเลสนี้แหลมคมขนาดไหน จะทราบด้วยสติ ด้วยปัญญา ศรัทธา ความเพียรของเราเนี่ย พ้นไปจากนี้ไม่ได้ เพราะกิเลสไม่ได้เหนือธรรม ธรรมเหนือกิเลส ให้สร้างธรรม มีสติธรรม ปัญญาธรรม วิริยธรรม อุตสาหธรรม ขันติธรรมขึ้นให้มากเถอะ อย่งไรจะต้องทราบ ได้ดูหน้าดูตามัน ฆ่ากิเลสให้ล้มทั้งหงายเห็นประจักษ์ต่อใจนี้โดยไม่ต้องสงสัยแหละ ธรรมเหล่านี้แหละจะเป็นเครื่องฆ่าถ้าเรานำมาฆ่า

จิตที่ถูกเผาอยู่ด้วยฟืนด้วยไฟราคะตัณหาคือ ราคะคุณา โทสะคุณา โมหะคุณา ร้อนขนาดไหน จิตที่หลุดพ้นออกไป หลุดลอยไปจากฟืนจากไฟนี้แล้วเย็นขนาดไหน ท่านบอกไว้แล้วว่า ปรหม์ สุข มีสุขอะไรที่จะเสมอเหมือนได้ นั้น ไม่มีอะไรเสมอแล้ว นตฺถิ สนฺติปริ สุขิ ความสงบใดจะเสมอเหมือนความสงบที่กิเลสตายอย่างราบไปหมดแล้วนั้น ความสุขใดที่จะนอกเหนือไปจากความสุขที่กิเลสอันเป็นตัวข้าศึกหมอบราบไปหมดแล้ว นั้นละ ปรหม์ สุขิ หมายถึงอันนี้ จิตผู้บริสุทธิ์นั้นแหละเป็นผู้รู้ผู้เห็นผู้ทราบเรื่องเหล่านี้

กิเลส ปรหม์ สุขิ มีไหมละ เราเคยเห็นไหม ไม่ว่าราคะไม่ว่าตัณหา ปรหม์ สุขิ มีที่ไหน ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วเป็นไฟทั้งนั้น ราคะคุณา เนาะพังชิ ไฟคือราคะ โทสะคุณา ไฟคือโทสะ โมหะคุณา ไฟคือโมหะ มีแต่ไฟ ๆ ทั้งนั้นเอาอะไรมาเย็น คำว่าไฟมีแต่เผาหลงไป ๆ จนเป็นถ่านเป็นถ่าน นี่เราเป็นถ่านเป็นถ่านมากที่ภพที่ชาตินับได้หรือ เรื่องภพเรื่องชาติของเราที่ถูกกิเลสเหล่านี้ผลิตขึ้นมาแล้วเผา ๆ ผลิตภพผลิตชาติขึ้นนั้นแหละขึ้นมาแล้วเผา ๆ อยู่นั้นตลอดที่ภพที่ชาติ ได้ความวิเศษอะไรมาพอที่จะนั่งนอนใจอยู่กับมันตลอดไป เคลิ้มหลับไปกับเพลงกล่อมของมัน ธรรมเข้าถึงใจไม่ได้

เอาให้จริงให้จิงนักปฏิบัติ ถ้าอยากเห็นแดนแห่งความพ้นทุกข์ จะไม่พ้นที่ไหน จะพ้นที่ถูกจองจำอยู่ที่นี่ คือจิตดวงถูกจองจำอยู่เวลานี้ จะพ้นที่นี้ เพราะผู้นี้เป็นผู้สลัด ผู้นี้เป็นผู้ปิด ผู้นี้เป็นผู้ชำระ เป็นผู้พาดพินกันกับกิเลส ผู้นี้เป็นผู้เผากิเลส จะเป็นผู้ใด

เป็นผู้รับผลอันดีและดีเลิศจากการกระทำดังที่กล่าวเหล่านี้ ก็คือจิตดวงนี้เอง จงพากัน
ตั้งอกตั้งใจ อย่างนิ่งนอนใจ

วันหนึ่งคืนหนึ่งมีแต่มืดกับแจ่มเท่านั้นละโลกอันนี้ อย่าไปตื่น อันมืดแจ่มนี้เคยมี
มาแล้วตั้งแต่วันเกิดว่ายังงี้ แล้วตื่นอะไรอีก วันคืนปีเดือนออกไปจากมืดกับแจ่มนี้ ว่า
เสาร์ อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์ ว่าไป ชวด ฉลู ขาล เกาะ มะโรง มะเส็ง ว่า
กันไปตามชั้นสมมุติที่ใช้กันอยู่ในวงนี้เท่านั้น ถ้าผู้หลงละก็ไปใหญ่ อันนี้ก็เป็นไฟได้ ถ้า
ผู้รู้เท่าแล้วมีอะไร มีแต่มืดกับแจ่มเท่านั้น ตายเกิด ๆ อัจฉริยะอะไร มันก็อยู่ในตัวของ
เราอยู่แล้ว ถ้าสิ่งเหล่านี้จะพาให้ประเสริฐก็ควรจะไปหมดแล้วในโลกธาตุนี้
นี่มันไม่ประเสริฐ นั่นซิท่านจึงสอนว่า มันเป็นไฟเป็นไฟทั้งนั้น สำหรับผู้ปฏิบัติควรจะ
คิดจะค้นให้มากในสิ่งเหล่านี้ เพื่อได้จิตใจของตนให้หลุดลอยออกไปแล้วเสวยวิมุตติสุข
ท่านว่านั่นฟังซิ วิมุตติสุขคือหลุดพ้นแล้วจากเครื่องจองจำทั้งหลาย ปรหม์ สุขี ท่านว่า
นิพพาน ปรหม์ สุขี ก็หมายถึงใจนั่นเองที่ดับสนิทแล้วในบรรดาเชื้อทั้งหลาย เป็น ปรหม์
สุขี

เอาละแสดงเพียงเท่านี้

พูดท้ายเทศน์

เรื่องวิตกวิจารณ์กับหมู่เพื่อนวิตกมากนะ มันจะค่อยร่อยหรือไป ๆ ปาก
กิเลสมันกว้างจะกลืนเอา ๆ ไปหมด สุดท้ายกรรมฐานก็จะไม่มี กิเลสจะกลืนเอา ๆ
กลืนโลกกลืนสงสารเสีย หมู่มากลากไป สุดท้ายไม่มองธรรมเลย อันนี้แหละวิตก
มากนะ ก็นี้ไม่ได้ค้นกับอะไรนี่ มองอะไรมองด้วยเหตุด้วยผลทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เคยได้
ค้นกับอะไรเลย หากเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้นนี่ ทำไมจะไม่รู้เมื่อจิตเป็นของมันอยู่
อย่างนั้นโดยหลักธรรมชาติ ปิดไม่อยู่ต้องรู้ แน่ะ แบบหลับหูหลับตาก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง
แต่นี้ไม่ได้หลับนี้ในหัวใจ หลับอะไรมันเป็นของมันในหลักธรรมชาติ

การปฏิบัตินี้คำพูดเหล่านี้หมู่เพื่อนอย่าลืมนะ ผมตายลงยังจะกราบศพผมหรือ
กราบชื่อผมอยู่ ถ้าปฏิบัติไปอย่างที่สอนนี้นะ มันจะไปไหนถ้าไม่ไปลงรอยเดียวกัน ไม่
งั้นสาวกพุทธบริษัททั้งหลายเชื่อพระพุทธเจ้าอย่างถึงใจได้ยังไง ถ้าไม่ลงความจริงอย่าง
เดียวกัน เมื่อลงความจริงอย่างเดียวกันหาที่ค้านกันได้ยังไง เมื่อค้านไม่ได้ เห็นแต่ธรรม
ชาติที่อัศจรรย์ ที่ได้จากพระพุทธเจ้าทั้งนั้น ๆ ก็กราบราบเท่านั้นซิ อันนี้ไม่เห็นนะซิมัน
ไม่เข้าถึงใจ ถึงตันถึงเตา ถึงคาดโน้นคาดนี้ เดี่ยวก็ล้ม ๆ ไปเสียตั้งไม่ได้

ให้เล็งดูหลักธรรมหลักวินัยยิ่งกว่าจะดูอะไร การติการชมของโลกธรรมอย่าเอา
เข้ามายุ่ง ให้ดูโลกธรรมภายในตัวเองนี่ แก่โลกธรรมภายในนี้เสร็จเรียบไปหมดแล้วไม่

มีปัญหาอะไร อยู่ในท่ามกลางโลกธรรมก็ไม่กระทบกระเทือนกันถ้าจิตของเราไม่เป็นเสียด

ให้วิตกวิจารณ์กับหมูกับเพื่อน ครูอาจารย์ที่คอยให้บรรดาให้ธรรมก็นับวันร่อยหรือไป ๆ ผู้เป็นหลักเป็นเกณฑ์ที่เชื่อถือได้จริง ๆ ฝากเป็นฝากตายได้ในธรรมปฏิบัติตลอดมรรคผลนิพพาน ร่อยหรือไปโดยลำดับลำดับ นี่ชี้ที่นำวิตก ผู้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่นจริง ๆ จะหาหลักยึดไม่ได้ พอเป็นแนวทางเดินให้ได้ความสะดวกมันไม่ได้นี่ชี้ ความตั้งใจมีอยู่แต่ผู้พาดำเนินไม่มี ผู้คอยแนะนำเหตุแนะนำผลแนะนำบรรณแนะนำธรรมในทางถูกต้องดีงามเหมาะสมไม่มี นี่ก็ทำให้ล่าช้า ดีไม่ดีเขวไปได้ แนะนำความตั้งใจดีด้วย การประพฤติปฏิบัติดีด้วย และความรู้ความเห็นในทางด้านสมาธิก็ดีทางด้านปัญญาที่ดี ก็เป็นไปด้วย ๆ มีครูบาอาจารย์คอยแนะนำสั่งสอนด้วย นั้นมันก็เหมาะสมรวดเร็ว เพราะการปฏิบัติทางใจไม่เหมือนอย่างอื่น มันเป็นเหมือนแบบพิมพ์เขียว เข้ากันได้กับผู้ปฏิบัติที่รู้เห็นไปแล้วเท่านั้น สั่งสอนมันถึงจะลงใจได้ มาสอนส้อมส้อมหักกันสอนไม่ได้นะ

อ้าว อย่างยกตนเป็นอาจารย์ ความรู้ในทางภาคปฏิบัติไม่มีภายในใจเลย แต่บรรดาลูกศิษย์ที่มารับการอบรมศึกษามีความรู้มีภูมิธรรมสมาธิเป็นขั้น ๆ ปัญญาเป็นภูมิ ๆ นี้แล้วจะมาลงใจได้ยังไง จะยึดเอาหลักจากครูบาอาจารย์องค์ไม่รู้ภาษาภาษานั้นได้ยังไง หากครูบาอาจารย์ก็เป็นผู้รู้ผู้ทรงไว้แล้วซึ่งธรรมเหล่านี้มันก็คล่องใจชี้ จิตใจไม่ต้องบอกละ เรื่องฝากเป็นฝากตายมันเป็นของมันเอง ยิ่งจิตของเราได้ทรงมรรคทรงผลเข้าไปเท่าไรแล้ว เรื่องครูบาอาจารย์พระพุทธรูปเจ้าไม่ต้องบอก จะใกล้ชิดสนิทเข้ามา ๆ รวมอยู่ที่ใจเลย นี่ละพระกรรมฐานที่ว่าฝากเป็นฝากตายกับครูบาอาจารย์เคารพครูบาอาจารย์เคารพจริง ๆ เคารพอย่างนี้เอง

ครูบาอาจารย์องค์ไหนที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์ เป็นบรรณเป็นธรรมเต็มภูมิของท่านแล้ว ไปอยู่ที่ไหนไม่ต้องนิมนต์หรือกรรมฐาน ไปเอง ลูกศิษย์ลูกหาหลังไหลไป ไปอยู่ภาคไหนก็ไปเถอะปิดไว้ไม่อยู่ละ ก็หวังพึ่งนี้ พึ่งทางใจนั้น พึ่งการรับการอบรมสั่งสอนจากท่านด้วยความสัตย์ความจริงความถูกต้องแม่นยำ ใครจะไปเหลว ๆ ไหล ๆ จะไปลู่ไป ๆ คำ ๆ ใครจะอยากเป็นอย่างนั้น ท่านพูดออกมาคำไหนถูกทุกคำ ๆ เพราะท่านรู้แล้วเห็นแล้วทุกอย่าง นี่ชี้ภาษาของใจความรู้ของใจมันต่างกันอยู่มากนะ เพราะฉะนั้นจึงว่าใจนี้พิสดารมาก รู้เกินสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในอวัยวะของเรานี้ จนหาประมาณไม่ได้ ดังที่พูดตะกี้นี้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย นี่รู้ตามวิสัยของตนนี้แค่นั้นแหละไม่เลยนั้น แต่ใจนี้พิสดารมาก เพราะฉะนั้นใจจึงควรแก่ธรรมทั้งหลาย

ธรรมละเอียดขนาดไหนใจถึงหมด นั่นเมื่อถึงขั้นถึงแล้วถึงหมดเลย อย่างที่ท่านว่าธรรมมีอยู่เป็นอนันตกาล ธรรมมีอยู่ตลอดเวลา จะเอาอะไรไปจับธรรมที่มีอยู่ให้เห็น เป็นความจริงขึ้นมาว่า ธรรมนี้มีอยู่จริงด้วยความสามารถของเราเนี่ย เอาตาไปดูก็เห็นแต่รูปแต่สีแต่แสงไปเสีย แน่ะ เอาหูไปฟังก็ได้ยินแต่ลมของธรรม กระแสของธรรมที่แสดงมา ซึ่งไม่ใช่ตัวธรรมจริงนั้นเสีย แน่ะ ยิ่งเอาจมูกไปดมแล้วไม่ได้เรื่อง เอากายไปสัมผัสสัมผัสผัสธรรมได้ยังไง

อ้าว สมาธิธรรม สมาธิท่านบอกไว้ตามตำรับตำรานั้นเป็นชื่อของสมาธิ วิธีการของสมาธิ ถ้าจิตไม่สัมผัสก็ไม่ว่าสมาธิเป็นยังไง พอจิตเริ่มเป็นสมาธิแล้วเข้าใจ เริ่มเป็นสมาธิขั้นไหนเข้าใจ ละเอียดขนาดไหนเข้าใจ ๆ นั่น ใจเป็นผู้จะสัมผัสสมาธิธรรมหรือสมถธรรม วิปัสณาธรรม อ้าว วิปัสณา ตั้งแต่เริ่มแรกตรุณวิปัสณา คือวิปัสณาอ่อน ๆ ขึ้นไปโดยลำดับจนกระทั่งมหาสติมหาปัญญา ใจเท่านั้นจะเป็นผู้สัมผัสสัมผัสผ่านจากนี้ไปก็หลุดพ้น ก็ใจเท่านั้นเป็นผู้หลุดพ้น

ใจเท่านั้นเป็นผู้สัมผัส ใจเท่านั้นเป็นภาชนะรับธรรมทั้งหลาย ละเอียดขนาดไหน ถ้างถึงขั้นบริสุทธิ์แล้ว เต็มภูมิแล้ว เลยสมมุติไปแล้ว พูดว่าละเอียดไม่ได้ ก็ใจเท่านั้นเป็นผู้จะรู้ สิ่งอื่นจะเอาอะไรมารู้ นี่จึงต้องปฏิบัติ มีทางเดียวเท่านั้นที่จะให้รู้ธรรมของพระพุทธเจ้าตามที่ว่าธรรมมีอยู่ ถ้าไม่ปฏิบัติเรียนมาจากพระไตรปิฎกแบกคัมภีร์ก็หลังหักทิ้งเฉย ๆ นี่ เราไม่ได้ประมาท เรียนเป็นมหาเปรียญมานี้ แต่มันก็แบกแต่ความสำคัญมั่นหมายเจ้าของนะซี ไม่ได้แบกอรรถแบกธรรม มันแบกแต่กิเลสเนี่ย เข้าใจว่าตัวเรียนรู้อย่างนั้นเรียนรู้อย่างนี้ ชั้นนั้นชั้นนี้ กิเลสไม่ได้ถลอกปอกเปิกแม้นิดหนึ่งเลย มีแต่พอกขึ้นเรื่อย ๆ พอกพูนขึ้นด้วยความสำคัญมั่นหมาย จนจะก้าวออกไม่ได้เพราะหนักความรู้ มันหนักความรู้ตายอะไร มันหนักกิเลสทิวินานะความสำคัญมั่นหมายต่างหาก อันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด

ถ้าอยากปฏิบัติเข้าไปซิ พอปฏิบัติเข้าไป ๆ สิ่งเหล่านี้จะค่อยกระจายออก ๆ พังลงไป ๆ สุดท้ายสลัดปัดเลยไม่มีเหลือ แน่ะทรงแต่ความจริงล้วน ๆ ความจำผ่านไปหมดแล้ว ปล่อยหมด ทีนี้ทรงความจริง สมาธิก็จริงในใจ ปัญญาทุกชั้นจริงในใจ วิมุตติหลุดพ้นจริงที่ใจ จริงหมดจริงที่ใจ อ้อ ที่ว่าธรรมพระพุทธเจ้ามีอยู่ตลอดเวลา ผู้นี้เองเผลอเป็นผู้รับทราบกัน เป็นผู้ทรง นั่น

พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์โมฆะเซียวเธอ เหมือนตุ๊กตาเซียวเธอพระพุทธเจ้าทั้งองค์ ศาสนธรรมพระพุทธเจ้านี้เป็นตุ๊กตาเซียวเธอ ทำไมไม่ให้เข้ามากระเทือนหัวใจเราบ้าง เราจะได้เห็นคุณค่าของศาสนาธรรมพระพุทธเจ้า เรียนกันไป ท่องกันไป บ่นกันไป ถือกันไปแบบโลก ๆ แบบกิเลสพาถือไม่ใช่แบบธรรมพาถือ มันก็แบกเอาแต่

กิเลสละชิ ถือแบบธรรมแบบศาสนธรรมสอนชิ ถือเพื่อแก้ถอดถอนสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อตนเอง มันรู้มันเห็นเข้าที่นั่นจะไปตื่นอะไรที่นี้ เมื่อความจริงมันเห็นของมันหมดแล้ว สามแดนโลกธาตุมาหลอกก็ไม่ตื่น ลงได้เข้าถึงความจริงเต็มสัดเต็มส่วนแล้วเอาอะไรมาตื่น

นี่อยากให้หมู่เพื่อนรู้เห็นนี่นา ตั้งแต่เกี่ยวกับหมู่เพื่อนมานี้เป็นเวลา ๓๐ กว่าปีแล้วแหละ อย่างพ่อแม่ครูอาจารย์มรณภาพไปก็ได้ ๓๐ กว่าปีแล้วนี่ เริ่มแบกภาระมาตั้งแต่นั้นละ พ่อพ่อแม่ครูอาจารย์มรณภาพปุ๊บเท่านั้น หมู่เพื่อนก็เกาะพริบเลยเต็มไปหมด แต่ก่อนเราไม่เคยสนใจกับใคร มีพ่อแม่ครูอาจารย์เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรและช่วยเราด้วย พอขึ้นไปหาท่านก็ครองผ้าขึ้นไป ถ้าไปปรึกษาปรารภนั้นไม่ได้ครองผ้าหรอก

เป็นธรรมดาคือก่อนจะไปเที่ยวจุดงค์ที่ไหน คุยกันไปเรื่องนั้นเรื่องนี้ แล้วก็ปรึกษาปรารภท่านเสียก่อน เราไม่เคยลาท่านไปเลยทีเดียว ทางท่าน ๆ ให้โอกาสแล้วนั้นละ ที่นี้เวลาจะลาเราครองผ้า จะไปที่ไหนที่นี้ ท่านก็ว่าจะไปก็องค์ไปกับใคร ไปองค์เดียว เอ้อ นั่นแหละดี ท่านช่วยทันทีนะ ใครอย่าไปยุ่งท่านมหานะ ให้ท่านมหาไปองค์เดียว สนุกดีท่านว่า ท่านพูดอย่างนั้นใครจะไปกล้าละ แล้วท่านเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรอย่างนั้นอยู่แล้ว เราก็ไปสะดวกสบาย ไม่ได้คิดว่าใครจะจ้องมองดูเรา สังเกตเรา จับเราในแง่ใดต่อแง่ใดละ เราก็ไปตามประสีประสาของเรา

พอท่านล่วงพับเท่านั้นแหละรุมเลย ตั้งแต่โน้นมาจนปานนี้คิดดูชิ ชโมยหนีไปไหนก็รุม ๆ ไม่รู้กี่ครั้งก็หนแล้วที่ผมชโมยหนีจากหมู่เพื่อน เพราะอหิชาภัยของผมเป็นอย่างนั้นนี่ อยู่สบาย ๆ วันทั้งวันไม่ได้พบใครก็ตาม พบแต่เจ้าของเท่านั้นพอใจแล้ว ไม่สนใจกับอะไรเลย ถ้าพูดถึงว่าปล่อยมันปล่อยขนาดนั้นแหละ เพราะเรียนมันเสียพอปฏิบัติมันพอ รู้มันจนกระทั่งเต็มหัวใจแล้วสงสัยอะไรในโลกนี้ว่างั้นเลย นี่ก็หมู่เพื่อนรุม

หากชโมยหนีกลับเป็นตกนรกแล้ว ผมนี่จมอยู่ใต้ก้นเทวทัตโน่นแหละ ชโมยหนีจากหมู่จากเพื่อนตั้งแต่เริ่มแรกโน่น อยู่มันไม่สบาย มีหนึ่งมีสองก็มีความรับผิดชอบกันอยู่ในนั้นแหละตามสัตยชาติญาณ มีมากเข้าไปเท่าไรก็ต้องรับผิดชอบมาก หนักมากเข้าไป ชโมยหนีก็ไม่พ้น ไปอยู่ไม่กี่วันแหละ ๒ อาทิตย์ ๓ อาทิตย์เดี๋ยวรุมไปอีกแล้ว สุดท้ายก็เลยเกาะกันเต็มเรื่อยมาอย่างนี้ละ

ยิ่งก้าวเข้าสู่ปัญญาชั้นตะลุมบอนด้วยแล้ว โอ้โฮ ใครเข้าไม่ติดนี้ แม้แต่หมู่เพื่อนวิ่งตามไปด้วยนี้ ไกลกลับเท่าไรไม่ยอมกลับ นี่ก็ต้องเร่งไปอยู่นั่น ไปอยู่ไม่ให้เห็นตัวกันเลย เหมือนกับไปอยู่องค์เดียวจริง ๆ บอกเวลาผมอยู่ที่นี้อย่ามานะ โน่นบอกขนาดนั้นนะ บอกว่าอย่ามาเป็นอันขาด ถ้าผมอยู่ในร้านนี้อย่าเข้ามานะ ว่างั้นเลย ถ้าจะมาทำข้อวัตรปฏิบัติอะไรนี้ ตอนผมไม่อยู่ค่อยมา นั่นแหละไม่เห็นกันขนาดนั้นละ เอาขนาดนั้น

นะ ไปบิณฑบาตถ้ามีสอง(หมู) บ้านก็ไปคนละบ้านเสีย ถ้าจำเป็นมีบ้านเดียวก็ไปด้วยกัน จะพบกันก็ระยะนั้น ๆ ต่อจากนั้นก็เจียบเลย

เพราะจิตของเราหมุ่นอยู่ตัว ๆ มันทำงานตลอดเวลา จะไปเสียเวลากับใคร นอกจากเอาเวลามาทุ่มใส่กิเลสอย่างเดียวกัน มันเป็นของมันเองนี่ พุดให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยก็เหมือนว่า พระนิพพานอยู่ในเอ้อมมือซ้ายเอ้อมนี้ เหมือนอย่างนั้น มันหมุ่นของมันละซิ นอนก็ไม่ทราบมันหลับเมื่อไรไม่หลับเมื่อไร ขนาดนั้นนะเวลามันเป็น ไม่ว่าจะกลางวันกลางคืน จนมันจะตายเสียก่อนได้บังคับกันเสียทีหนึ่ง จนกระทั่งมันไปหมดฤทธิ์หมดเดชหมดกำลังวังชาของมันแล้ว ไม่ได้บอกมันอยู่เอง เเห เป็นอย่างนี้หรือที่นี้แต่ก่อนหมุ่นเหมือนงจักร ที่นี้หายหน้า ถ้าเราจะมาคิดอย่างนี้นะ เหมือนกับว่า เหาอย่างนี้หรือที่นี้ เป็นอย่างนี้หรือ จะฆ่ากับอะไรจะสู้กับอะไร รู้ยู่ นั้นจะว่าไง สนธิฎฐิโก เต็มภูมิของมันจะไปไหนอีก ดิ้นไปไหน สู้กับอะไร

มันมีเวลาสิ้นสุดด้วยนะงานของทางศาสนาที่ ท่านว่าธรรมมีเมืองพอ ธรรมมีความพอ ไม่ว่าจะสมาธิธรรม ปัญญาธรรม วิริยธรรม มีความพอประจำตนทั้งนั้น เมื่อพอแล้วหยุด แนะ สมาธิธรรมเมื่อเต็มภูมิแล้วเท่านั้น ก้าวไม่ออก ไปไหนอีกไม่ได้ จากนั้นก็ก้าวทางปัญญา แนะมันก็รู้ จะเอาขนาดไหนก็อยู่แค่นั้นไม่เลยนั้น รู้แล้วพอ ปัญญาเวลาเริ่มออก ออกจนกระทั่งหมุ่นตัว ๆ แล้วเหมือนกับว่าจะไม่มีเวลาขยับขี้กัตัวเลยหรือถึงระยะที่มันพักมันก็พักเอาเสียจนหายเจียบไปเลย มันพอตัวของมันแล้วนี่

ปัญญาพอกิเลสตายหมดสู้กับอะไร ปัญญาที่หมุ่นตัว ๆ เป็นธรรมจักรจะสู้กับอะไร แนะ เครื่องมือเครื่องต่อสู้อีกปลดปล่อยกันออกไปเองโดยหลักธรรมชาติ นั่นจึงว่าพอ ๆ สมาธิก็พอ สมาธิธรรมก็พอ ปัญญาธรรมก็พอ วิมุตติธรรมก็พอ ถ้าเรื่องของธรรมมีความพอ เรื่องของโลกนี้ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย ก็ไม่มีเมืองพอ สมบัติทั้งสามแดนโลกธาตุนี้ให้เป็นสมบัติของคนเดียวก็ยังไม่พออีก ยังจะไปหาเอาโลกไหนอีกไม่รู้ กิเลสเคยสร้างความพอให้คนใหม่ไม่เคยมี เพราะฉะนั้นใครดิ้นกับกิเลสจึงมีแต่จะดิ้นตายทั้งนั้นแหละ

คนเราถ้าจะหาความเป็นอยู่การครองชีพให้เหมาะสม ต้องมีธรรมจึงจะมีความสุข มันพอสมควรแล้วก็มีธรรมเตือนว่าพอแล้ว นั่นละไม่ได้ดิ้นก็สบาย ๆ ถ้าเราปล่อยให้กิเลสจุดลากแล้ว โอ้ จนตายไม่มีวันพอ มีแต่ขณะที่หลับเท่านั้นเองคนเรา ถ้าไม่มีหลับแล้วเสร็จเลยนะมนุษย์เรานี่ แต่ยังมีเวลาพักหลับ เวลานั้นเป็นเวลาปล่อยหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าเป็นหลับสนิทนะ กาลเวลาสถานที่ไม่มี สกกลกายอะไรไม่มี อิริยาบถไม่มี ญาติมิตรเพื่อนฝูงสมบัติเงินทองข้าวของ มีดแจ้สว่างอะไรไม่

มีเวลานั้น ไม่มีอะไรทั้งสิ้น มีได้เวลานั้นเท่านั้น พอตื่นขึ้นมาก็เอาแล้ว ตะลุมบอนกันแล้ว ก็กิเลสนั้นแหละมันตะลุมบอนสับลง

เราได้สับกิเลสเมื่อไร มันว่าจะไรก็ดีไปหมด ๆ นะซี ตื่นลมตื่นแล้งตื่นแดดตื่นฝนไปอย่างนั้น ไม่ได้คิดสะดุดใจว่ากิเลสเหี้ยมบ้าใจนี่ซิ แล้วใครเป็นคนฉลาดในโลกนี้มีแต่ตื่นตายอยู่นั้น เอาความฉลาดมาจากไหน เอาอะไรมาอวดโลกมาอวดว่าฉลาด กองทุกข์มันโตยิ่งกว่าภูเขา แต่ละคน ๆ แต่ละราย ๆ เราไม่ได้พูดประมาทนะ เราพูดตามหลักความจริงนี้ ใครมีความสุขสบายกว่ากันในโลกนี้ เอ้าว่ามาซิ เอาหลักความจริงจับกันว่ากัน เอ้ามีธรรมเป็นพยาน เอาหลักความจริงนี้เข้าไปวินิจฉัยซิ ไปถามซิในโลกอันนี้ไม่ว่าทวีปไหนละที่ว่าแดนมนุษย์ ที่อยู่ของมนุษย์นี้ ไปถามซิ

ใครจะมาบอกว่า เอ้อ ข้ามีความสุขแล้วเพราะข้ามีสมบัติมาก ข้ามีลูกมาก ข้ามีเมียมาก ข้ามีความเฉลียวฉลาดมาก ข้ามีความสุข...ไม่เคยมี ข้ามีมากแล้วข้าพอแล้ว ๆ ไม่มี คำว่าพอถ้าลงเรื่องของกิเลสแล้ว คำว่าพออย่ามายุ่งถ้าไม่ยากหางว้างนั้นเลย นั่นถ้าเป็นธรรมแล้วพอ ให้จำไว้ซิ นี่ละคือความจริง เราพูดความจริงให้ฟัง ก็เมื่อมันหาความพอไม่ได้ มันหิวมันโหยตลอดเวลา คนหิวโหยเป็นความสุขหรือ เพียงหิวข้าวก็จะตายอยู่แล้วนี่ หิวน้ำก็จะตาย หิวด้วยอำนาจกิเลสตัณหา ยิ่งลึกยิ่งล้ำเข้าไปยิ่งกว่าอะไร ยิ่งแผดยิ่งเผาเข้าไป ยิ่งทำให้ดินไหวรน สุกดูซิ ขอให้ธรรมเป็นเครื่องดูมนุษย์ดูสัตว์เถอะนา

พระพุทธเจ้าท่าน โลกวิทู ท่านเห็นหมด เหมือนคนตาดีดูคนตาบอดนั้นละ เดินงุ่มง่ามตัวมเตี้ยม ไปไหนชนนั้นโดนนี้ คนตาดีดูรู้อยู่ โอ้ มันจะไปชนนั้นนะ ชนจริง ๆ ตูม แน่ะ คนตาดีไม่โดน แต่คนตาบอดโดนเอา ๆ ล้มตุมตาม ๆ หน้าผากแตก ใจบอดก็อย่างนั้นละซิ หาความสุขแต่ไม่เคยเจอความสุข โดนแต่ทุกข์ ๆ อยู่อย่างนั้นตลอดเวลาจะว่าไง ดีไม่ดียังหันหน้ามากัดศาสนาธรรมอันเป็นของเลิศของประเสริฐอีกด้วย อำนาจของกิเลสมันไว้วางใจใครเมื่อไร แล้วก็มาให้คะแนศาสนาบ้าง มาตัดคะแนศาสนาบ้าง นั่นอำนาจของมันพอ ๆ กับหัวใจแล้วมันกัดไปหมดนั่นแหละ กัดตะไปเลยเหมือนกับสุนัขบ้า นี่มันมีอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกเรานี้แหละ เราไม่ได้พูดตำหนิติเตียนผู้หนึ่งผู้ใด เราพูดตามหลักความจริงซึ่งเป็นของมีอยู่แล้วดั้งเดิม

เอาละเลิกกัน